

Pastoor Heldewijs van Lapscheure (1715-1755)

door E. H. André De Bleeker.

In mijn diamontages "De Stad Damme" en "De Smokkelroute" zeg ik over de Pastoor van Lapscheure: "Franciscus Heldewijs was geen legendarisch figuur. Hij was ten tijde van de Oostenrijkse vorsten Karel VI en Maria-Theresia de sympatieke pastoor van de parochie Lapscheure. Hij deelde vreugde en verdriet met zijn parochianen. Hij vulde nauwkeurig het doopregister in, en ondertekende elke inschrijving met zijn sierlijke handtekening. Het is bekend dat niet iedereen zijn zienswijze deelde en zijn handelwijze goedkeurde, o.a. zijn bisschop, de hooggeleerde heer Monseigneur van Susteren. Het is ook bekend dat de "Pastoor van Lapscheure" niet bang was iemand een poets te bakken, en er niet voor terugschrikte een of ander neuzemaker op zijn plaats te zetten".

Waar ligt de grens tussen geschiedenis en legende? Deze vraag heeft mij reeds meer dan vijftig jaag beziggehouden. Als jonge knaap las ik vele boekjes uit de Hans' Kinderbibliotheek, o.a. nr 77 "De Pastoor van Lapscheure". Wanneer wij aan Meester Antoon Vermeersch vroegen of alles waar was, wat in dit Hans' boekje te lezen stond, antwoordde hij dat wij die verhaaltjes met een korreltje zout moesten nemen. Dan nodigde hij ons

uit om na de klas met hem mee te gaan naar de kerk. Daar wees hij ons de witmarmeren grafsteen aan: "Sepulture van den seer eerweerden heer Franciscus Heldewijs ..." en toonde ons op de eerste verdieping van de toren de kamer van Pastoor Heldewijs, waar zijn bed stond; zijn kast en zijn staande klok nog te zien waren. Dit bezoek sprak tot de verbeelding: wij zagen het XVIIIe eeuwse Lapscheure herleven, deugdelijk gestoffeerd met feiten en anecdoten door de Meester verteld in de lessen van Vaderlandse Geschiedenis.

Wanneer ik als twaalfjarige, intern werd in het Sint-Lodewijkscollege te Brugge, werd mij dikwijls gevraagd: "Hoe is het met de paster van Lapscheure?" Toen ik dan vroeg: "Met welke pastoor? Met de tegenwoordige Pastoor Alfons De Keyn of met de vroegere Pastoor Franciscus Heldewijs?", replikeerden zij: "Wel met de Pastoor van Lapscheure met zijn belle aan zijn deure of met zijn broek der deure, de alombekende grappenmaker, die van alles uitspookte te Lapscheure, te Sluis en te Brugge; en die kluchten vertelde en fratsen uithaalde als geen ander".

Waar ligt de grens tussen geschiedenis en legende?

De boekjes geschreven over de Pastoor van Lapscheure hebben de legende rijkelijk gestoffeerd.

In 1796, 41 jaar na het overlijden van Franciscus Heldewijs (+ 13/10/1755) verscheen te Gent een boekje van 72 bladzijden, klein formaat, getiteld "Lapscheursen Guychelaer".

In 1846, 91 jaar na zijn overlijden, verscheen te Middelburg in Zeeland, een boekje van 103 bladzijden getiteld "Vrolijke Tooneelen uit het leven van Heldewijs, in zijn tijd Pastoor ter gemeente Lapscheure, Provincie West-Vlaanderen, meer algemeen bekend onder de naam van Paap Lapscheure, in losse verzen door twee Aardenburgers".

In 1908, 153 jaar na zijn overlijden, verscheen te Antwerpen een boek van 128 bladzijden getiteld "Merkwaardig leven van Franciscus Heldewijs, pastoor van Lapscheure" geschren door Hans van Horenbeek, schuilnaam van Abraham Hans, die ook nr 77 in de reeks Hans' Kinderbibliotheek "De Pastoor van Lapscheure" schreef.

In 1957, 202 jaar na zijn overlijden, verscheen te Brugge een boekje van 60 bladzijden getiteld "Lapscheure en Pastoor Fran-

ciscus Heldewijs" geschreven door Louis Sourie, overdruk uit de "Brugsche Courant" (1 juni - 31 juli 1957).

Verder nog verschillende artikels geschreven door Maurits van Compernelle, Emiel Buysse, Lucien Dendooven en anderen in de weekbladen van de streek Burgerwelzijn, Het Brugsch Handelsblad, Het Belfort, Toerisme V.T.B., en andere publicaties, waarin het merkwaardig leven van de Pastoor van Lapscheure in herinnering werd gebracht.

Wij zullen andere bronnen moeten aanboren om meer te weet te komen over de historische Pastoor van Lapscheure!

In het doopregister van Sint-Pieters-op-de-Dijk bij Brugge lezen we dat Franciscus Heldewijs, zoon van Jacobus Heldewijs en van Cornelia Herlenpein, op 13/03/1685 geboren is en op dezelfde dag werd gedoopt. Na zijn priesterstudiën aan de Universiteit van Leuven, daar er te Brugge toen geen Groot Seminarie was, legde hij zijn eindexamen af en werd hij priester gewijd in 1709.

Eerst werd hij kapelaan te Lissewege, daarna deservitor in Ettelgem en Bekegem; en tenslotte pastoor te Lapscheure. Dank zij de steun van "den Hoogeerwaarden Heer Lucas de Vrieze, 13de abt van de Abdij Ter Duinen binnen Brugge" werd de dertigjarige Franciscus Heldewijs op 15/03/1715 benoemd tot pastoor van Lapscheure.

Gedurende meer dan 40 jaar was hij er de sympatieke pastoor. In ^{de} beschrijving ofte "Beterdinghe der prochie van Lapscheure, 1726" staan 99 gezinshoofden vermeld:

- 1 : Heer pastoor Eldewijs
 - 15 : grote boeren met 100 en meer gemet
 - 22 : kleine boeren met 10 à 20 gemet
 - 61 : werklieden en neringdoeners, waanonder 3 herbergiers
- Deze drie hebergier waren:

- Louis Van den Broucke, in de herberg naast de pastorie - de enige in de dorpskom.
- Pieter de Caluwé, in "De Vlienderhaeghe".
- Benedictus Fockaert, in "De Preekboom".

De grote boeren gebruikten ruim 75% van de beschikbare gro gronden. Hun hofsteden, die in het jaar 1978 een passende hooftnaam kregen, waren op de veiligste plaatsen gebouwd : zie onze

kaart "De Polders van Lapscheure" met de aanduiding van de XVIIIe eeuwse hoeven (rode cijfers van 1 tot 17).

1. Franchois Van Houtte, G. 97/0/55, gelegen in het 36e begin van de Polder Noord-over-de-Lieve; nu "Ter Zoeterstede" bewoond door Wilfried Van de Sompele, St.-Pieterdijk 1.
2. Jacob Dalle, G. 20/1/65 op Lapscheure, de rest op Moerkerke en Middelburg, gelegen in het 2de begin van de Maldegemse Polder. Nu "Ter Maldegemse Polder" bewoond door Antoine Wijffels, Damweg 14, Moerkerke.
3. Inghel Van Houtte, G. 116/2/43 $\frac{1}{2}$, gelegen in het 6e begin van de St.-Pietersdyckkagie; nu "Sint-Pietershoeve" bewoond en uitgebaat door Gustaaf Casselman, Natiënlaan 34.
4. Jacob Van Houtte, G. 144/2/58, gelegen in het 3de begin van de St.-Pietersdyckkagie; nu "'t Lindenhof" bew. en uitg. door Caesar Demuyne, Respaigneleendreef 1.
5. Joseph Stul, G. 112/2/12 $\frac{1}{2}$, gelegen in het 7de begin van de St.-Pieterdyckkagie; nu "Sint-Pietersdyckkagie" bew. en uitg. door Germaine Noël. De Bleeker, Pannepolderstraat 12 (fotocopie 3, nr 5).
6. Jan Dewitte, G. 107/0/9, gelegen in het 1e begin van de Sint-Pietersdyckkagie; nu "Oud Lapscheure" buitengoed van de familie Bouckaert (meubilering, Roeselare-Rumbeke) Zeedijk 4.
7. Inghel Van Houtte (zelfde als nr 3), G. 88/2/56, gelegen in het 26e begin van de Sint-Jobspolder; nu "Karthuizerinnenhof" bew. en uitg. door Marcel Sallet, St.-Pietersdijk 4.
8. Vidua Jan Michiels, G. 59/2/83, op Lapscheure, de rest op Damme in het 22e begin van de St.-Jobspolder (proostland); nu "Vancelleshof" bew. en uitg. door Roger Van Maele, Vredestraat 17.
9. Cornelis Van Houtte, G. 111/2/53 $\frac{1}{2}$, gelegen in het 15de begin van de St.-Jobspolder; nu "De Polderhoeve" bew. en uitg. door Dirk Coudeville, Valslag 2.
10. Jacob Lefevere, G. 163/0/46, gelegen in het 16de begin van de Sint-Jobspolder; nu drie hofsteden: a/ "Sint-Janshoeve" bew. en uitg. door Julien Tilleman, Vlienderhaag 10; b/ "Hospitaalhoeve" bew. en uitg. door Gilbert De Leyn, Vredestr 16;

c/ "Wispelaershoeve" bew. en uitg. door Gerard Dierickx,
Vredestraat 18.

11. Bernaert De Leyn, G. 109/2/19, gelegen in het 20ste begin van de Sint-Jobspolder; nu "D'Oude Hoeve 1752" bew. en uitg. door Gerard Van Wassenhove, Vredestraat 9 (fotocopie 3 nr11)
12. Laureyns Dhondt, G. 160/2/37, gelegen in het 16de begin van de St.-Jobspolder; nu "D'Arcke van Noë" bew. en uitg. door Sidon Ketels, Lapscheurestraat 6.
13. Joachim Schaap, G. 251/0/94, gelegen in het 10e begin van de Sint-Jobspolder; nu "Restaurant De Vlienderhage", bew. en uitg. door William Desoet, lapscheurestraat 12.
14. Jan De Meyere, G. 111/0/74, gelegen in het 10de begin van de St.-Jobspolder; nu "Bethlehem, bew. en uitg. door Michiel Breemeersch, Vlienderhaag 11.
15. Jan Schaep, G. 184/1/41, gelegen in de O.-L.-Vrouwspolder (2 hofsteden): nu "Hof ter O.-L.-Vrouwspolder" bew. en uitg. door Maurice Claeyw, Vlienderhaag 8,
16. en "Bernardsbilk", bew. en uitg. door Etienne Breemeersch, Vlienderhaag 5.
17. Paschier De Vos, G. 97/2/44, gelegen in de Polder der Vier Landsheren. In 1978 (1) was die opgenomen in de baggergronden van de Steenbakkerij van Hoeke, uitgebaat door de familie de Fonseca (de verwoeste gewesten van Lapscheure). De hoevenaam "De Vier Landsheren" werd gegeven aan de nieuwe hofstede in dezelfde polder, bew. en uitg. door Honoré Verbouw, Oude Westkapellestraat 1.

o o o o o

Daar het overstromingsgevaar groot was in het oostelijk deel van de parochie Lapscheure, was de bewoning aldaar miniem. De afwatering van de Zes Verenigde Wateringen: de Wätering van de Broek, de Maldegemse Polder, de Watering van Loerkerke Noord-over-de-Lieve, de Watering van Moerkerke Zuid-over-de-Lieve, de Watering van Stampershoeke en de Watering van de St.-Jobspolder, een gebied van 12.532 gemet of 5544 ha., die afwatering langs de

1. De namen van de 17 hofsteden hierboven vernoemd zijn dus die welke hen in 1978 werden toegewezen.

Sint-Jobssluis naar het Zwin, was zeer gebrekkig; zodat bij overvloedige neerslag het landwater niet tijdig kon afgevoerd worden en vele akkers en weiden onder water liepen.

Bij stormweder op de Noordzee werd het zeewater in het Zwin en in het Lapscheurse Gat opgestuwd. Dit zeewater overspoelde herhaaldelijk de de polder en de schorren van het Lapscheurse Gat en de schorrelanden van Sint-Job, en sloeg van tijd tot tijd bres- sen in de zeedijken van de St.-Jobspolder, van de Pannepolder, van de St.-Pietersdyckagie en van de Maldegemse Polder.

Ook in die jaren was de geschiedenis van Lapscheure deze van de rusteloze strijd tegen het water.

De pastoor deelde het lot van zijn parochianen. Hij stond bij zijn volk in goede en kwade dagen (fotocopie 2). Hij deelde vreugde en verdriet met de 98 gezinnen van zijn parochie, o.a. met het jonge boerengezin van Laurentius De Leyn, dat woonde op "D'Oude Hoeve" in het 20ste begin van de St.-Jobspolder (fotocopie 3 nr11). Heldewijs heeft Laurentius vijfmaal weten huwen: een eerste maal met Petronella Quaetaert op 5/05/1733; een tweede maal te Lapscheure met Isabella Mestdagh op 4/05/1745; een derde maal te Lapscheure met Clara Dhalle op 2/02/1749; een vierde maal te Moerkerke met Cornelia De Meulenaere op 16/09/1750 en een vijfde maal te Brugge (met dispensatie) met Isabella-Francisca De Su Suttère op 6/03/1753.

Pastoor Heldewijs heeft vier echtgenoten van L. De Leyn in de kerk van Lapscheure begraven: Petronella Quaetaert op 8/01/1745, Isabella Mestdagh op 23/04/1748, Clara Dhalle op 6/04/1750 en Cornelia De Meulenaere op 26/01/1752.

Van de 16 kinderen, geboren uit de 5 huwelijken heeft hij er 7 gedoopt en 5 begraven; en zijn opvolgers Lambertus Melotte en Johannes-Baptista van Oechelen hebben er negen gedoopt en 10 begraven.

Alleen de zoon Johannes De Leyn, geboren te Lapscheure op 15/08/1751, kon de levensfakkel van vader Laurentius De Leyn en moeder Cornelia De Meulenaere aan de volgende generatie doorgeven. Hij huwde voor de eerste maal met Anna-Maria Dhondt en voor de tweede maal met Martha De Buck en hij werd de stamvader van de

grote familie De Leyn, waartoe ik ook behoort langs mijn grootmoeder langs vaderszijde, Virginia De Leyn, geboren te Lapscheure op 26/02/1844.

Dit is wellicht het meest treffende voorbeeld van vreugde en verdriet in één en hetzelfde gezin. Pastoor Franciscus Heldewijs leefde dit alles mee en deed zijn best om te bidden en te troosten, te helpen en te steunen. Dit deed hij ongetwijfeld voor alle gezinnen van zijn parochie (fotocopie 4).

Vanaf 1728 maakte Pastoor Heldewijs nauwkeurig de doopakten op, alsook de huwelijksakten en de sterfakten. Hij schreef ze in één register: Registrum Ecclesiae de Lapschure continens ibidem baptisatos, matrimonio junctos nec non sepultos, incipiens ab anno 1728, ibidem Pastore Francisco Heldewijs. Hij ondertekende iedere inschrijving met zijn sierlijke handtekening (fotocopie 1).

Dankzij zijn behoorlijke administratie, was het mij mogelijk een heel stuk van mijn voorouders-tafel op te maken en de stamboom van de familie De Leyn te laten beginnen met Laurentius De Leyn, geboren te Moerkerke 9/07/1707.

In de ouderdom van "70 jaeren en 8 maenden" - voor die tijd een gezegende ouderdom - is Franciscus Heldewijs op 13/10/1755 godgodvruchtig overleden, gesterkt door het ziekensacrament (rite *anmunitus*). Drie dagen later werd hij in zijn parochiekerk plechtig begraven door "den seer eerweerden heer Jacobus Blome, pastoor te Adegem en deken van Aardenburg". Wie het kerkje van Lapscheure bezoekt, vindt in de kerkvloer nog 85 grafstenen. Niet alleen hoofdmannen, kerkmeester en slavenmeesters, maar ook verschillende pastoors liggen in de kerk van Lapscheure begraven. In het midden van de kerk ligt de witmarmeren grafsteen (155 cm x 80,5 cm) van Pastoor Franciscus Heldewijs, zijn broer Ivo en diens zoon Franciscus, met langs boven kelk en hostie en verder hun curriculum vitae (fotocopie 5).

Hoe kunnen geschiedenis en legende met elkaar verzoend worden? Uit de oudste verhalen pik ik er een uit. Lees de hierbijgaande fotocopie Nr 5: "Het kleed van de Kanunnik", eerste versie, uit "Lapsuersen Guychelaer" 1796; en lees op de fotocopie Nr 6: "Het kleed van de Kanunnik", de tweede versie, uit "Paap Lap-

scheure" 1846.

Het zal waarschijnlijk in 1735 geweest zijn dat de Kanunnik van het kapittel van St.-Donaas te Brugge een groot feestmaal hi hield en daartoe ook Helderwijs uitnodigde, met het verzoek bij die gelegenheid zijn beste priesterkleren aan te trekken. Daar de Padtoor van Lapscheure dagelijks langs niet-verharde aardewegen en wegels moest stappen en de helft van het jaar door het polder-slijk moest ploeteren, droeg hij een korte soutane, lange kousen en slijkschoenen. En zo trok hij naar Brugge. Daar aangekomen was het nog geen slecht idee even te gaan neuzen in de kleerkasten van de rijke kanunnik en zich helemaal in het nieuw te steken volgens de richtlijnen van de Statuta diocesis Brugensis, opgemaakt door Mgr. van Susteren. Het zou de Pastoor van Lapscheure niet geweest zijn, was de vriend kanunnik niet gefopt en in zijn eigen lofwoorden gevangen.

Wie met dergelijke kluchten niet kon lachen, was Kanunnik G.F. Tanghe, die in zijn parochieboekje "Beschrijving van Lapscheure" (ca. 1880) de bemerking maakte: "Sedert 125 jaar is Lapscheure niet weinig vermaard geworden door de alomverspreiding van zoogenoemde gemakkelijke gebeurtenissen, spreuken en woorden, dewelcke aan eenen voormaligen pastor van die parochie toegeschreven worden en die verzettelijk voorkomen aan diegenen die zich kunnen vergeestigen met alles wat smaakt naer poets en klucht, hoe grof en hoe zouteloos die ook mogen wezen.....".

* * * * *

Wie kan mij inlichtingen bezorgen over de relaties van de Pastoor van Lapscheure met de Bisschop van Brugge, het kapittel van Sint-Donaas, de deken van Aardenburg en met de collega's uit de omliggende parochies?

Wie kan mij informeren over het volksleven in het Brugse Vrije gedurende de XVIIIe eeuw, vooral in het grensgebied tussen de Oostenrijkse Nederlanden en de Republiek van de Verenigde Nederlanden?

Tel. 051/403774

{ André De Bleeker
{ Vredestraat 10 - 8880 Tielt

1. Zijn sierlijke handtekening - 1730

Franciscus J. de Leweys Pastor
1730 Lapscheure

2. Hij stond bij zijn volk in goede en kwade dagen . . .

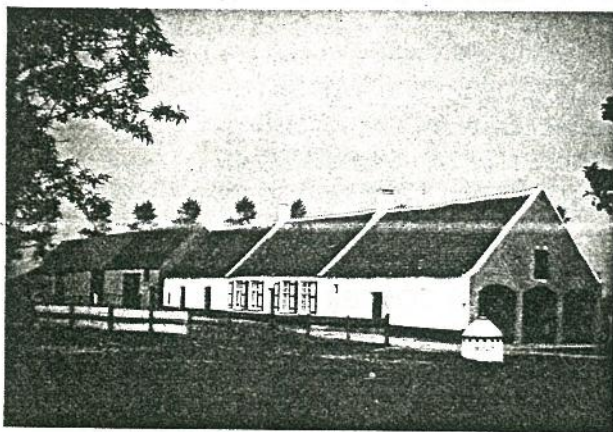
(A. Huns)

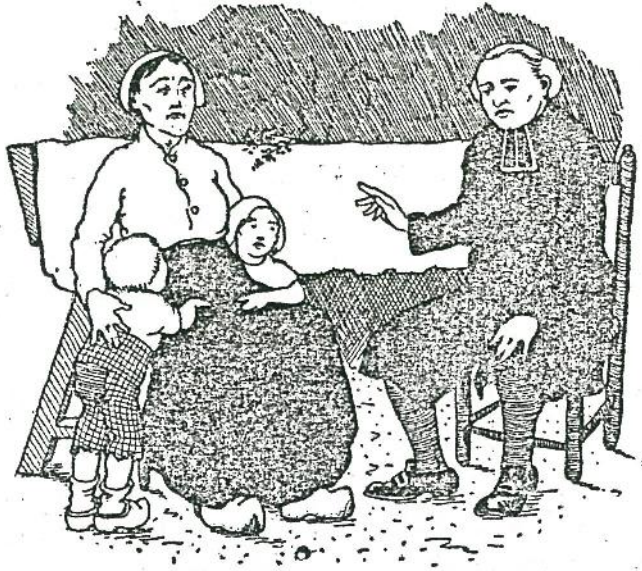
3. Lapscheure hoven uit de XVIII eeuw - 1726

n° 5 - Sint-Pietersdyckagie

n° 11 - D' Oude Houw 1752

4. Hy' troost de arme weduwe = 1715 - 1755.
(Abraham Hans)

5. Zyn grafzerk in de kerk van Lapscheure.
† 13-10-1755

D.O.M.
SEPULTURE

VAN DEN SEER EERWEERDEN HEER
FRANCISCUS HELDEWIJS
Fs JACOB IN SYN LEVEN PASTOR
DER PAROCHIE VAN LAPSCHURE DIE
NAER DEN TYDT VAN 41 JAEREN
SYNE SCHAEPEN MET ALLE
HERDERLYCKE SORGHE BESTIERT
TE HEBBEN DIT STERFVELYCK
LEVEN HEEFT AFGHELEIJT IN DEN
OUDERDOM VAN 70 JAEREN EN 8
MAENDEN OP DEN 13 OCTOBRE 1755

VOORTS VAN
Sr IVO HELDEWYS Fs JACOB
BROEDER VAN DEN VOORNOEMDEN
Hr PASTOR DIE DEZE WEIRELDT IS
GEPASSEERT DEN 1 JANUARI 1739
ENDE VAN
Sr FRANCISCUS HELDEWYS Fs
IVO IN SYN LEVEN COSTER DESER
PAROCHIE OVERL. DEN 10 JUNY 1748
BIDT VOOR DE ZIELEN

6. Het kleed van de Kanunnik
uit "Lapschuere en Gyselver"
- 1796 -

*Het Kleed van den Eerw. Heer Canonik...
van het Capittel van St.-Donaes, binnen
Brugge.*

Lapschuere, heel gemeen zynde met zekeren Heer Canonik van St.-Donaes binnen Brugge, wierd verzogt op een noemacl, en na gewoonte optrekkende, was t'zynen huize al voor ontrent ten 9 uren 's morgens. Den Heer Canonik by hem komende, zegt: Mynheer, gy zyt zoo slegt aengekleed. Ik ben na gewoonte, zegt Lapschuere. 't Waer wel zegt den Canonik, maer ik heb alle de voornaem Heeren van de stad verzogt, als Zyne Hoogw. de Baronnesse Van Maele, Viconte De Voogt, den Heer Baron Triest, alle de Heeren Canoniken Graducel van St.-Donaes, myne Confraters, de bezonderste Heeren van het Magi-

- 16 -

siraet en die van den Lande van den Vryen; gy zult zoo zeer afsteken. Zyt gy'er mede gediend, zegt Lapschuere, ik kan wel kleederen in stad krygen, om my beter te kleeden? Dat waer wel, zegt den Canonik, ziet kleederen te krygen waer gy kond: Lapschuere deze worderden: (waer gy kond) wel opraepende, zette zig een weynig by het vuur, en den tyd naederende, dat den Heer Canonik nae de Hoogmisse in de Hoofk-kerk moest wezen, komt den knegt zeggen: Mynheer den Canonik, het is quart voor tien uren, wil ik U-L. aenkleeden, het zal tyd wezen? Zy beyde trekkende in de kleerkamer, wierden door Lapschuere wel nagespeurt.

Als den Canonik nae de Kerk gegaen was, trok Lapschuere al stil deze kleerkamer in, en opende eene kas, waer in hy vond alle slag van lynwael, eene tweede met kleederen, eene derde met hoeden en schoenen, en naer alles nagezien te hebben, vond hy niet te kort, dus begon hy zig uyt te stroopen van onder tot boven, en bediende zig van een der beste hemden: camisols, zyde broek en koustens, zwarte zyde veste en kazakke, mantelken nieuwe schoenen, met een paer kostbaere gespen, in het paruyk kasse eene paruyk vindende; die past 't huys gebragt was, stelde die op, en eenen alderfynsten castoren Hoed; hy al eens rond ziende of hy ergens geenen stok, konde bekomen, vond eger eene kas met verscheyde wandelstokken, waer van hy den besten nam, die voorzien was van eenen gouden appel: dan be-

- 17 -

gaf Mynheer zig voor den spiegel en zeyde tegen zig zelven: wel: Lapschuere, gy zoude eenen Graducelen Canonik konnen wezen, nu zie ik, dat het spreekwoord waer is:

*De kleeren, maeken den man,
Die-ze heeft doet-ze ook aen.*

- Naer dat hy een oft twee-mael de kamer overwandelt had, trok hy heel voorzigtig de deure uyt, zonder dat inmand van geheel het huys wist wat'er omgegaen was, terwyl men agter en namentlyk in de keuken in volle bezigbeyd was aen de toebereydzelen voor het noemacl. Lapschuere in tusschentyd, nae den Burg getrokken zynde, vond aldaer verscheyde Heeren van beyde de Rechtsbanken, zoo uyt 't Stadhuis als uyt het Vrye komende, die aldaer met elkanderen om en weer den Burg wandelden tot de Dienst verrigting in de-Cathedrale gezyndigt was, waer hy niet miste van zig'er by te voegen, van wie hy ook zeer wel bekend was.

Ontrent twaelf uren begon een ider der geeneede zig nae het huys van den Tractant te begeven, waer in Lapschuere niet te kort bleef. Binnen getreden zynde, vragde Lapschuere aen zynen vriend den Heer Canonik wat hy nu van hem dogt? Den welken antwoorde: nu gelykt gy eenen Canonik, gelyk zelfs meer andere. Maer, herhaelde Lapschuere, zyt gy nu in het geheel content van my, Mynheer? Ten uytersien, gy doet my meer plaisier dan oyt, gaf den Canonik voor antwoorde. Ik dank' er U-L. over, mynen goeden vriend, zeyde Lapschuere.

zonder meer, en men ging aen de tafel, de welke dien dag zeer luysterlyk was, en duerde zoo lang, dat Lapschuere zig genoodzackt vond zyn afscheyd te nemen, om met den avond t'huys te landen. En gemerkt'er vele klugtjens en vermaekelyke discoursen verhandelt waeren geduerende de tafel, wierd'er vele van Lapschuere naer zyn vertrek, gerepeteert, en een ider der Heeren toonde zig over Lapschuere ten hoogsten vergenoegt, tot den Tractant zelfs, die zig uytliet in dezer voegen: alwaer 't dat Lapschuere de helft van myne bezitting eyschte, ik geloof niet dat ik het hem zoude kunnen weygeren, wyl ik oordeale, dat hy my meer vermaeken aengedaen heeft als de helft van myne goederen weirdig zyn.

Eenen der Heeren, nog aen tafel zittende, had als gemerkt, dat Lapschuere de gespen en het kleed van den Canonik aen had en indagtig wordende de historie van Oostkerke, verwyderde zig een weynig van de tafel, om aen zynen knecht te informeeren of zyn gedagt waer was. Den knecht dit ondervraegt zynde liep daedelyk na de kleerkamer, en vond eene kleeding van het beste goed te kort. Terug keerende, zeyde aen dezen Heer: Mynheer, Gyl hebt het wel geraeden, Lapschuere heeft zig geheel uytgekleed, want zyne gansche montering leyd van onder in een kas, en die zoo maeger is, dat ik'er zelfs geen ducacet voorou zoude geven. Het welk zeer wel te gelooven is. want Lapschuere en had in het geheel geen achtlinge voor schoone kleederen, maer ging altyd sober

aengedaen, waerom hy menige reys zeyde: ziet myne kleederen niet aen, maer beziet my in myn aengezigt, daer zult gy mynen Persoon kennen enz. Voords bad den knecht, dat dezen Heer het zoude stil gehonden hebben voor dezen dag, het welk den Heer deed.

Des aenderdags den Heer Canonik op zyne kleerkamer komende, trok by geval eene kas open, vond het boeltje kleederen van Lapschuere, riep zynen knecht, die van niet gebarde en den welken alles uytlangende, waer over den Canonik zeer versted stond, wel ziende, dat hy veel meer als Oostkerke van Lapschuere bedrogen was, gebod zynen knecht alles by-een te doen en op het oogeblik dit pakje nae Lapschuere te bezorgen. Dezen knecht te peirde nae Lapschuere trekkende, arriveerde daer ontrent den middag, naer dat hy de complimenten van zynen Heer afgeleyd had, leyde Lapschuere hem binnen, alwaer den knecht hem een tweede compliment afleyd, onder welke hy Lapschuere sprak van zyne kleederen en de gene van zynen Meester terug eyschte. Lapschuere noch al in de zelve kleederen van den Canonik gekleed zynde, gaf voor antwoorde, uwen Meester moet wel veel agting voor kleeren hebben, dat hy'er zoo zorgvuldig over is, ik zal-ze in zoo geen achtung houden, maer allen dagen draegen. Den knecht ervatie: Mynheer wilt-ze terug hebben. Terug hebben? hernam Lapschuere, dat had ik niet wel verstaen, nog min kan ik dit gelooven, want ten eersten, uwen Meester zeyde my, dat ik, tot zynen t

komende, ten aetzien van de hooge Compagnie, te gering aengedaen was; waer ik, zeggende, dat ik ergens andere kleederen zoude haelen, tot antwoorde kreeg: krygt'er waer gy kont. Ik kon'er ergens geen beter krygen als by uwen Meester, die mynen besten vriend is, verders als ik gansch opgepoets was, heb ik hem heel sericus gevraegt, of hy content was? Hy antwoorde my: ten hoogsten. Waer op ik dagte, dat hy my alles gunde, want wie zoude danken, dat een mensch zyne kleederen niet en zoude keunen, en dit niet een stuk, maer van mynen kop tot aen de voeten? Ja, dat is waer, Mynheer, want op uwe kruyn staet mynen Meesters nieuwe paruyk van dry ducacten; die mynen Meester noyt gedraegen heeft. En ik zal-ze alle dagen draegen, antwoorde Lapschuere. Zoo, Mynheer, vervolgde den knecht. Gyl gaet niets terug geyen? Neen, myn jonker, ik wil niet, dat uwen Meester, die my zoo goeden vriend is, zyne reputatie zoude verliezen door het terug nemen dat hy weg gegeven heeft.

Den knecht, wel gespeyst en eenen ruymen beker gedronken hebbende, nam zyn afscheyd, en liet de slegte kleederen liggen; Lapschuere, die opnemende om mede te geven, wilde den knecht de zelve niet aennemen, wyl zyn order zoo lag, waer op Lapschuere den knecht te peirde hielp, hem groetende met deze woorden: zegt aen uwen Meester, dat Lapschuere, zynen goeden vriend, hem groet en laet bedanken over het pak kleederen van U L. ontvangen, die ik aenstonds aen de behoefte gae uytdceelen, want

ik nu andere heb om te draegen, en zoo vertrok den knecht.

Den Canonik, verlangende nae den uytval, wierd eyndelyk door de aankomst van dit voorgaende compliment gebodschapt, waer op den Canonik zeyde: ik heb het nog wel gedagt, dat deze comedie met zulk eenen prul-regel zoude geeyndigt hebben; indien by het waer zwygt, ik jonne het hem heel wel.

7. Het kleed van de Kanunnik
uit "Paap van Lapscheure" - 1846

VII.

Lapscheure hield van smulpartijen;

Dáár was hij in zijn élément.

Goed mogt hem gast en gastheer lijén.

Hij raakte alomme wél bekend.

Hij was de vreugde bij het disschen: —

Zat dáár het volk als stompe visschen,

Hij bragt er lust en leven in:

Dit was, hoe zou 't ook kunnen missen,

Juist naar des gullen gastheers zin.

Zoo noodde men hem eens in *Brugge*

Bij een kanonnik weér te gast.

Te zeggen dat het Lapscheure aannam

En henen toog — lijdt wel geen last. —

De paap stak schamel in de plunje

En daarbij ging hij steeds te voet:

Hij droeg een half versleten jasje,

Eene oude broek; een' krauken hoed.

Zóó komt hij in de stad getreden

En dient zich den kanonnik aan;

Doch 't scheelde weinig of de huisknecht

Liet Helderwijs in 't voorhuis staan. —

» Nu maakt ge 't waarlijk toch wat smerig:

Je lijkt den wijsgeer van de ton!»

Zoo sprak zijn fraai gekleede gastheer,

Toen Lapscheur naauw zijn groet begon.

» Je lijkt, zoo waar, een Itaaljaander,

2*

20

De blaasbalk slechts ontbreekt er aan;

Maar echter zijt gij wél gekomen:

Kom, blijf hier niet in 't voorhuis staan!» —

De paap trad binnen — blikte in 't ronde,

Waar 't al van goud en zilver blouk.

De gastheer vulde een tweetal kelken,

Opdat hij Lapscheur's welkomst dronk.

Deez' dacht: » Is 't bij den knecht zoo prachtig,

Wat zal 't dan bij den meester zijn,

Kent men de schapen aan den herder!....

Hm!.... 't zal wat wezen — maar, enfin!»....

Zoo zat hij op zijn stoel te peinzen

En sprak: » Mijn kleed is toch wat kaal; —

Ik moet een beter mij verschaffen:

Dit steekt zoo af bij al die praal!»

» Ja, doe dat!» sprak verheugd de gastheer.

» Toe — haal de kleéren waar je kunt!

Ge onttrekt u dan aan aller gasten

Beschimping, staág op u gemunt.

Ik zal terwijl de mis gaan lezen,

'k Ben in één uur bij u terug.

Gij kunt hier als te huis bevelen.

Met uw verlof — ik kleed mij vlug!»

Hij knikt hem toe en laat zich kleeden;

Terwijl hem Lapscheur's oog bespiedt.

» Wacht,» dacht hij, » 't is wel uit te voeren,

Hetgeen mij daar te binnen schiet!» —

Naauw heeft de domheer hem verlaten,

Of Lapscheur treedt de kamer uit,

Begeeft zich naar de kleederkamer

En pakt de garde-robe eens uit.

Hier vond hij rokken zwart en blinkend ,
 Daár broek en vest met goud bezet ,
 Hier schoenen met énorme gespen ,
 Ginds 't driekant hoedje lief en net ;
 Voorts nog een pruik met lange krullen ,
 Een kanten das zeer fraai gebloemd ,
 Een kraagje keurig fijn gestreken ,
 En — al wat weelde noodig noemt.

Fluks was hij in dien toot gestoken.
 Nu ging hij voor den spiegel staan
 En zag — hoe kan het mogelijk wezen ! —
 Zijn eigen beeld verwonderd aan.
 Zijne afgelegde kranke plunje
 Stak hij van onder in de kast ,
 Nam nog een stok met gouden appel
 En zilvren buis en zijden kwast ;
 En prachtig als Venetie's Doge ,
 Treedt hij vol trots in 't eetsalon ,
 Ofschoon hij, in den spiegel starend ,
 Geen' glimlach zich onthouden kon. —

De mis was klaar , de gastheer kwam.
 Zoodra hem de pastoor vernam ,
 Kwam hij hem te gemoet getreden
 En wees hem op zijn staatsiekleeden.
 » Ha ! » sprak de gastheer , » nu is 't goed
 Gij lijkt niet meer den armen bloed ;
 Nu kunt gij nevens mij paréren.
 Wat zullen wij ons divertéren ! » —

De tijd was daar , de gasten kwamen ,
 De bisschop met zijn ganschen stoet.
 Door hooge geestlijkheid en adel
 Wordt Lapscheur vriendelijk gegroet.
 Hij was de ziel weér van de vreugde :
 De tijd vervloog in vol genot ,
 Ook voor den gastheer. (Om de lippen
 Des dorpspaaps speelde een trek van spot.)

Des avonds , na het uur van scheiden ,
 Werd hij nogtans de poets gewaar :
 In plaats van zijne staatsiekleéren
 Lag Lapscheur's arme plunje daar ! —
 Des andren daags bragt één der knapen
 Het schamel pak naar Lapscheur heen ,
 En ging zijns meesters kleéren halen ;
 Maar hoe hij bad , hij kreeg er geen.

» Uw meester heeft ze mij gegeven ,
 En 'k houd ook wat hij eenmaal gaf.
Ik moest ze halen waar ik konde ,
 Dit was de raad , dien hij mij gaf ;
Ook kon ik als te huis bevelen :
 (Zoo zeide mij uw goede heer.)
 Welnu , dit deed ik naar behooren ,
 En 'k draag mijn kleed ter zijner eer ! » —

De knecht moest met dit antwoord henen. —
 » Dief ! Schurk ! » riep eerst de domheer uit ;
 Toen ging hij om den trek aan 't lagchen.
 De kleéren bleven Lapscheur's buit. —

1. Bernardsbilck 1528	14. 13 . Spermaliepolder 1699
2. Polder van Namen 1528	13. 14 . Respaignepolder 1699
3. O.L. Vrouwepolder 1528	15. Schorrelanden van St.-Job 1746
4. Polder der 4 landsheren 1528	16. Bernardspolder 1753
5. Polder Lem 1590	17. Lapscheursegatpolder 1756
6. Sweirspolder 1604	
7. P. Noord over de Lieve 1612	
8. <u>St.-Pietersdyckkagie</u> 1612	
9. Sint-Jobspolder 1613	
10. Pannepolder 1635	
11. Zeepolder 1650 - 1699	
12. Maldegemse Polder 1654	

